

Bakgrund om målsättningar i förslag till Miljöstrategi 2021-2030

Syftet med bakgrunden är att redovisa på vilken grund delmålen i de nio fokusområdena formulerats. Tanken är att det ska underlätta remissomgången och det fortsatta arbetet med miljöstrategin fram till beslut.

1.1 2021-2030 ska kommunkoncernens nybyggnationer vara noll- eller plusenergihus

Boverkets nya byggregler anger att nybyggnationer ska vara nära noll-energihus. Målsättningen är att gå något längre än lagkraven och bygga noll- eller plusenergihus. Det finns en mängd olika begrepp om hus som har låg energianvändning. Noll- eller plusenergihus betyder att husen ska förbruka väldigt lite energi och att de dessutom ska producera lika mycket energi som de använder på ett år – eller mer.

1.2 För befintlig bebyggelse ska energianvändningen halveras vid helrenoveringar. Övriga byggnader ska jobba mot 20 % minskad energianvändning till 2030.

20 % energieffektivisering till 2030 är ett överslag över kommunkoncernens befintliga byggnader och motsvarar ungefär 2 % per år vilket är den energieffektiviseringstakt som man arbetat efter de senaste åren.

1.3 Förluster i fjärrvärmenätet ska vara under 11,5 % 2030

Prognostiserat mål baserat på Borlänge Energis bedömningar.

Det finns tre typer av förluster på fjärrvärmenätet:

- Termiska förluster – Beror på hur väl isolerade rören är och hur de förläggs. Samt om det är ett värmeglest nät, till exempel ett nät men många villor, som det är i Borlänge. Det hänger även ihop med om det är ett kallt eller varmt år. Kallt år större belastning ger lägre förluster och vice versa.
- Läckageförluster – att nätet läcker och att det därmed ska fyllas på för att systemet ska fungera. Läckage i Falun påverkar även denna siffra då näten är sammankopplade. Under 2019 minskade läckaget med 54 % tack vare ett aktivt arbete med läcksökning och flygtermografering.
- Administrativa förluster – Här handlar det mest om att vi mäter rätt, såväl hos våra kunder som vid våra produktionsanläggningar men även hur insamlad data hanteras och sammanställs. Även här har vi hittat ca 1 % förluster under 2019, jämfört med 2018.

2018 var fjärrvärmeförlusterna 15,4 % och 2019 13,5 %. För varje år budgeteras åtgärder som ska minska förlusterna med 0,5 % årligen.

2.1 Borlänge kommunkoncern producerar minst 138 GWh förnybar el och 7 GWh biogas år 2030

Biogas: år 2030 producerar vi 7 GWh biogas, givet att vi kan bygga uppgraderingsanläggningen på reningsverket som planerat.

El: Bukab + Dala Vind (utifrån vår ägarandel och deras affärsplan) + egen produktion = $83+0,17*245+13=138$ GWh. Det är således exklusive solceller på kommunkoncernens fastigheter. 13 GWh egenproduktion innebär heller ingen ökning från det vi har redan 2022.

2.2 En biogasproduktionsanläggning finns på plats senast 2022 med kapacitet att producera 100 GWh

Målet syftar på den biogasanläggning som planeras i anslutning till Fågelmyra.

2.3 Alla kommunkoncernens byggnadsytor som har bra förutsättningar för elproduktion nyttjas 2030. Det innebär att kommunkoncernen har minst X¹ GW installerad effekt solceller på kommunkoncernens byggnadsytor 2030

Målets syfte är att kommunkoncernen ska utnyttja den resurs som kommunkoncernens egna byggnadsytor utgör för att producera mer solenergi. Med byggnadsytor menas framför allt tak, men även fasader och andra ytor. Ett mål på installerad effekt kompletterar viljeriktningen och tas fram under remissperioden.

2.4 Kommunkoncernen har investerat i mer vindkraft till 2030

Målets syfte är att kommunkoncernen ska bidra till ökad produktion av förnybar energi.

2.5 Senast 2023 erbjuder Borlänge Energi miljömärkt el.

Utgångspunkten för målet är att erbjuda miljömärkt el så att det ska vara lätt för Borlängeborna att göra rätt. Miljömärkt el innebär miljökompenserande åtgärder för vattenkraftens påverkan på ekosystemen i och kring vattendragen och större miljöhänsyn vid vindkraftsexploatering.

2.6 Förbränningen av plast i kraftvärmeverket ska minska successivt till nära noll senast 2030.

En uppskattning ger ca 40 % plast i restavfallet utifrån antagande från andra kommuner. Förbättrad källsortering ger minskade plastmängder till förbränning. Utvecklat omhändertagande av fler fraktioner plast ger större potential för materialåtervinning av plast. Mekanisk skulle kunna bli aktuell för att få bort den sista mängden plast. "Nära noll" ger en tillräckligt tydlig riktning och låser samtidigt inte in kommunen i teknikval för att lyckas nå en viss procent eller ett absolut noll.

3.1 Biltrafiken ska minska med en femtedel till 2030 och ersättas med mer hållbara transporter.

Det innebär dessa målsättningar:

- 1. Antalet resor med bil ska minska med 15 % till 2028 jämfört med 2018. Antalet resor med kollektivtrafik och cykel behöver därmed öka med 68 % och gångtrafik med 23 %.**
- 2. Antalet resor med bil ska minska med 21 % per person till 2028 jämfört med 2018. Antalet resor med kollektivtrafik ska öka med 10 %, cykel 20 % och gång 5 %.**

¹ Tas fram under remissperioden

3. Genomsnittlig körsträcka per person (mil/inv) ska minska med 2 % per år, vilket betyder en minskning med 18 % till 2028 och 23 % till 2030 jämfört med 2018.

Målen motsvarar målen i trafikstrategin. Procentmålen i 1 och 2 baserar sig på målsättningar och beräkningar gjorda inom ramen för trafikstrategin. De grundar sig på en resvaneundersökning som visar det antal resor som görs med respektive färdmedel. Ökningen av resor med kollektivtrafik, gång och cykel motsvarar minskningen av resor med bil. Genomsnittlig körsträcka är ett kompletterande mål som baserar sig på nationell statistik. Körsträckorna visar genomsnittlig körsträcka per invånare för alla bilar registrerade på personer och juridiska personer i Borlänge.

3.2 Kommunkoncernens fordonsflotta är fossilfri senast år 2022

Målet motsvarar fordonspolicyns mål.

3.3 Kommunkoncernens upphandlade transporttjänster är fossilfria senast år 2025

Målet motsvarar fordonspolicyns inriktning med ett förtydligande om målår till 2025. Bedömningen är att det kommer ta längre tid för alla transporttjänster att bli fossilfria än för kommunkoncernens egen fordonsflotta. En marknadsundersökning kommer genomföras under remissperioden för att utreda förutsättningar och behov för att nå målet till 2025.

4.1 År 2025-2030 sker all nybyggnation inom kommunkoncernen enligt miljöklassningssystemet Miljöbyggnad eller motsvarande, materialvalen är resurssnåla och miljösmarta.

Olika miljöklassningssystem, som exempelvis Miljöbyggnad, är bra verktyg för att säkerställa bra miljöarbete och byggnaders miljöprestanda ur flera olika aspekter som energi, klimatpåverkan, kemikalier och inomhusmiljö. Målet är satt 2025 och framåt eftersom nybyggnationer har långa planeringstider.

4.2 Implementering av livscykelkostnad (LCC) livscykelanalys (LCA) och klimatdeklarationer som verktyg i kommunkoncernen ska ske senast år 2022.

Regeringen avser att införa krav på klimatdeklarationer vid nybyggnad från 1 januari 2022. LCA och LCC hänger tätt ihop med detta och innebär viktiga verktyg för att öka kunskapen om olika alternativs miljö- och klimatpåverkan och därmed kunna bygga mer miljösmart.

4.3 Kommunkoncernen prioriterar trä som byggnadsmaterial vid all ny- och ombyggnad där detta är möjligt 2022-2030. Minst 50 % av alla nya byggnader som kommunkoncernen uppför från och med 2025 är träbyggnader.²

Målet baserar sig på inriktningen i kommunens träbyggnadsstrategi och konkreta målsättningar har tagits inspiration från andra kommuner (ex Växjö) som har liknande målsättningar som antingen uppnåtts eller är på god väg att uppnås.

5.1 Kommunens livsmedelsinköp ska vara ekologiska till minst 80 % år 2030.

Kommunen har idag 65 % ekologiska livsmedelsinköp. En ökning till 80 % till 2030 bedöms vara rimlig.

² En träbyggnad är en konstruktion vars stomme till huvuddelen utgörs av träbaserade material, enligt Träbyggnadsstrategin.

5.2 Kommunens livsmedelsinköp ska vara svenskproducerade med svensk råvara till minst 80 % år 2030

Kommunen har idag ingen data på hur stor procentandel som är svenskproducerade med svensk råvara, men snart ska det vara möjligt med det nya uppföljningssystem som finns. 80 % till 2030 bedöms vara en rimlig ambition utifrån den kunskap vi har idag, men under remissperioden ska nya beräkningar göras utifrån nuläget.

5.3 Kommunens livsmedelsinköp ska vara närproducerade (radie 30 mil) till minst 30 % år 2030.

Kommunen har idag ingen data på hur stor procentandel som är närproducerade, men snart ska det vara möjligt med det nya uppföljningssystem som finns. 30 % till 2030 bedöms vara en rimlig ambition utifrån den kunskap vi har idag, men under remissperioden ska nya beräkningar göras utifrån nuläget.

5.4 Klimatpåverkan från måltider inom kommunens verksamhet ska vara under 0,5 kg per måltid senast 2030

Värdet är ett genomsnitt på en rullande fyraveckorsmeny. Två menyer serveras per dag, där den ena har lägre klimatpåverkan och den andra högre. Målet är satt för ett genomsnitt av de måltider som tillverkas. Idag är en genomsnittlig måltid 0,64 kg. 0,5 kg bedöms som ett nåbart mål och är också i linje med WWF:s beräkningar för vad en lunch eller middag kan orsaka i klimatutsläpp enligt deras klimatbudget för mat – One Planet Plate.

5.5 Mängden matsvinn från kommunala verksamheter ska minska med minst 50% till år 2030

Målet är detsamma som det dalagemensamma matsvinnprojektet. Idag mäts tallrikssvinn och serveringssvinn. Mätningar och kommunikations- och utbildningsmaterial ska tas fram för att halvera matsvinnet. Idag ligger matsvinnet på 39,3 gram per portion.

5.6 Alla allmänna vattenresurser ska vara skyddade med vattenskyddsområden och aktuella vattenskyddsföreskrifter 2025

Målet är i linje med Åtgärdsprogram för Dalarnas miljömål 2018-2022. Kommunen råder inte ensamt om frågan, varför 2025 bedöms som ett rimligt målår.

6.1 Minst 20 % av genomförda ramavtalsupphandlingar per år ska vara på nivå avancerad/spjutspets enligt Upphandlingsmyndighetens kriterier eller motsvarande 2021-2022. Fram till 2025 ska andelen nå minst 40 %.

Gemensam nämnd för upphandlingssamverkan har i sin nämndplan satt mål om 20 % 2021-2022. 2019 var andelen 9 %. Utifrån det nuläget och de befintliga målsättningarna har ambitionen satts till 40 % till 2025.

6.2 Miljökrav ska ställas i alla upphandlingar där det är relevant enligt Riktlinjer för miljömässigt hållbar upphandling.

Målet är satt utifrån ambitionerna i miljöplan 2015-2018 och det arbete som bedrivits inom ramen för det. Riktlinjer för miljömässigt hållbar upphandling är inte färdiga ännu, utan kommer vara ett resultat av det arbetet. Miljökrav kan ställas i stor utsträckning och riktlinjerna kommer vara ett hjälpmedel för hur det ska göras.

6.3 Alla produkter som kommunen köper in till sina verksamheter ska vara cirkulära 2030 (förnybara, återvunna eller återvinningsbara dvs lämplig design, material och giftfrihet. Målet gäller alla produkter där det är relevant).

Inspirerat av återbruksprojektet som leds av Upphandlingscenter och IKEA som har ett mål om att hela deras sortiment ska bli 100 % cirkulärt till 2030.

6.4 Restavfall ska minska med 50 % till 2030. Mål ska sättas för varje steg i avfallstrappan i syfte att minimera avfall och flytta avfallsmängderna uppåt i avfallstrappan.

Ligger i linje med Avfall Sveriges mål om att minska restavfallet med 25% till år 2025. Felsorteringen beräknas vara ca 50%. Källsortering, konsumtionsvanor och kommunikation samt att det ska vara lätt att sortera rätt är viktiga framgångsfaktorer.

6.5 Borlänge återbyggdepå omsätter minst 2500 ton material 2023 vilket innebär att mängden nyproducerat byggmaterial har minskat med motsvarande mängd.

Är samma målsättning som effektmålet för projektet för återbyggdepån.

6.6 Utfasning av miljö- och hälsoskadliga produkter i kommunkoncernens verksamheter innebär giftfria verksamheter senast 2025.

Projekt Giftfri förskola pågår. Där definieras vad giftfritt innebär. Definitionen och utvecklade arbetssätt för utfasning av miljö- och hälsoskadliga ämnen och produkter, rutiner för hantering av ämnen som inte kan fasa ut, inköp och avskaffning, kan sedan användas som underlag till resterande verksamheter.

7.1 Borlänges avloppshantering ska 2021-2030 arbeta aktivt mot att vara ett resurshanterande återvinningsystem som möjliggör återföring av närings- och nyttoämnen till jordbruksmark på ett så giftfritt sätt som möjligt, liksom tillvaratagande av energi.

Ambitionen i målet anses orimligt att nå redan till 2030, ett aktivt arbete mot ambitionen är därför målformuleringen.

7.2 Fram till 2030 ska kommunkoncernen ha utrett och tagit ställning till tekniker med källsorterande system

För fokusområdets inriktning är källsorterande system väldigt intressant. Utvecklingen av nya tekniker pågår och det finns troligtvis ingen universallösning. Flera aspekter behöver vägas in och utvecklingen nationellt är också en viktig faktor.

7.3 Tillförseln av giftiga ämnen till ledningsnätet är kartlagt och minimerat till 2030.

Målet innebär fortsatt uppströmsarbete. Tydligare definition av *minimerat* krävs i det fortsatta arbetet. Till vilken grad vi lyckas minimera giftiga ämnen hänger också ihop med 7.4 och arbetet med att skilja dagvattnet från spillvattnet. Utvecklingen nationellt är också en viktig faktor.

7.4 Spill- och dagvatten ska skiljas på i förnyelseplaneringen. Målet är att ha kartlagt tillskottsvattnet i avloppsledningsnätet senast 2025.

Målet avser den kartläggning som utgör grunden för fortsatt arbete med att skilja dagvatten och spillvatten åt. Att fullständigt skilja dagvatten och spillvatten åt bedöms inte hinnas med till 2030.

7.5 Från alla enskilda avlopp ska näringsämnen återföras till jordbruksmark på ett säkert sätt 2030.

Idag förs slammet från enskilda avlopp till avloppsreningsverket. Finns ingen säker återföring av näringsämnen till jordbruksmark därifrån 2030 krävs att slammet från enskilda avlopp hanteras separat. Det skulle exempelvis kunna genomföras genom samarbete regionalt. Motivet är att kunna börja med att återföra det slam som är mindre förorenat. Utvecklingen nationellt är också en viktig faktor för att målet ska kunna nås.

7.6 Samtliga enskilda avlopp som inte ska anslutas till kommunalt VA ska senast 2026 vara kontrollerade och senast 2028 vara åtgärdade.

Målet syftar till att öka takten i att åtgärda de enskilda avloppens påverkan på sjöar och vattendrag och vattenmiljön nedströms. De enskilda avlopp som ligger inom utbyggnadsområden för kommunalt VA åtgärdas i och med att de ansluts.

8.1 Kommunkoncernens skyddade markareal ska öka med 30 % till 2030

En 30-procentig ökning av dagens 1460 ha motsvarar de planer på skydd av mark som finns inom ramen för naturvårdsplanen.

8.2 Den biologiska mångfalden i kommunkoncernens parker och tätortsnära natur ska öka

Målet syftar till att utveckla den biologiska mångfalden i och runt staden genom fler genomförda insatser och val i planering och drift som gynnas biologisk mångfald.

8.3 Ingen nettoförlust av ekosystemtjänster

Målet syftar till att ekosystemtjänster blir en självklar del av översiktlig och fysisk planering. Ekosystemtjänstkaraktereringen som gjorts följs upp och kompletteras.

8.4 De invasiva arter som finns i Borlänge är under kontroll och ökar inte

Den planerade uppföljningen av målet fokuserar på antalet genomförda insatser och antalet lokaler för jätteloka, jättebalsamin, blomsterlupin.

8.5 Pollinerande insekter ska öka

Miljöövervakning saknas för att avgöra om pollinerande insekter ökar eller minskar. Målet syftar på att öka antalet insatser för pollinerande insekter.

8.6 Fria vandringsvägar i Tunaåns vattensystem senast 2033

Den nationella planen för omprövning av vattenkraft anger år 2033 för Borlänges del. Den nya lagen som innebär omprövning av vattenkraften kan medföra ekonomiskt stöd för att genomföra miljöåtgärder kring vattenkraften. Fram till dess kan kommunkoncernen förbereda och genomföra mindre åtgärder för att förbättra vattenmiljön i Tunaåns vattensystem.

8.7 Borlängebornas kunskap om biologisk mångfald och ekosystemtjänster ska öka

Kunskap om biologisk mångfald och ekosystemtjänster brett i samhället har betydelse för att stärka den biologiska mångfalden i stort. Målet följs upp genom insatser kommunen gjort, arrangerade utflykter och guidningar.

8.8 Kommunkoncernens dagvattenhantering ska främja biologisk mångfald

Målet syftar till att skapa fler öppna dagvattenlösningar som gynnar biologisk mångfald, i linje med dagvattenstrategin.

9.1 Senast 2022 brukas kommunkoncernens skogsmark på ett långsiktigt hållbart sätt med fokus på biologisk mångfald och rekreation

Skog- och markpolicyn som ska vara klar innan 2022 ska säkerställa målet.

9.2 Ekologisk kompensation ska tillämpas vid all exploatering av naturmark

Målet syftar till att minska den negativa påverkan på miljön vid exploatering.

9.3 Den gröna och blå infrastrukturen ska bevaras och utvecklas

Målet syftar till att följa upp, bevaka och göra insatser för att bevara och utveckla den gröna och blå infrastrukturen.

9.4 Kommunkoncernens gräsytor ska skötas för att gynna pollinerande insekter

Hur kommunens gräsytor skötas har betydelse för den biologiska mångfalden eftersom det handlar om relativt stora ytor totalt sett. Målet avser till exempel slätter med upptag, sandytor och växtinsådd.

9.5 Näringsläckaget från jordbruket i Borlänge ska minska

Målet avser att öka tillsyn och rådgivning inom området för att minska näringsläckage och bidrag till övergödning.

9.6 Jordbruksmarksarealen i Borlänge ska bibehållas

Bibehållen jordbruksmarksareal är viktigt ur flera perspektiv, men i det här sammanhanget för den biologiska mångfalden. Målet syftar till att bevaka utvecklingen.

9.7 Andel ekologiskt odlad areal i Borlänge ska öka

Ökad andel ekologiskt odlad markareal har betydelse för den biologiska mångfalden. Målet syftar till att bevaka utvecklingen.

9.8 God ekologisk och kemisk status i alla vattenförekomster 2027

Målet grundar sig i vattenförvaltningsförordningen som säger att alla vattenförekomster ska ha god ekologisk och kemisk status 2027.

9.9 Produktion av biokol från trädgårdsavfall uppgår till 20 000 ton per år 2025

Målet baseras på en uppskattning från Borlänge Energi Avfall. Mängden producerad biokol bör baseras på utredning kring tillgång på hållbar råvara.

9.10 Samtliga dränerade torvrika skogspartier på kommunal mark är restaurerade 2025

Skog som växer på dränerad torvrik mark läcker kol till atmosfären. Totalt sett står det för en stor del av Sveriges klimatpåverkan. Kommunen kan bidra genom att restaurera de skogspartier kommunen ansvarar för.

9.11 Tio nya våtmarker är återskapade till 2030

Målet baserar sig på den våtmarksutredning som tagits fram 2020 där möjliga nya åtgärder föreslås. Våtmarker har både nytta för biologisk mångfald och klimatet

9.12 Samtliga nedlagda deponier där kommunkoncernen är ansvarig ska ha undersökts och där behov finns av åtgärder ska dessa ha slutförts 2030

Målet är i linje med kommunens avfallsplan som beskriver att nedlagda deponier ska undersökas för att därifrån skapa åtgärdsplaner för varje deponi.